

В.Є.БІЛОГУР (доктор філософських наук, доцент, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання та спортивних дисциплін)

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Мелітополь, Україна

bilovlada@mail.ru

МЕТАФІЗИЧНІ ТА АНТРОПОЛОГІЧНІ ВИМІРИ СПОРТИВНОГО БУТТЯ ЯК ОСНОВИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

В статті розкриваються теоретичні підстави концепту спорту як оптимуму буття в контексті метафізичних та антропологічних засад. Розкривається термін «метафізика» та метафізичних засад спортивного буття як оптимуму самовираження особистості, для якого характерним є ігровий характер, змагальність, виховання, спрямованість, фізична активність, направлених на співставлення розвитку фізичних і духовних здібностей людини. Дається тлумачення метафізики у контексті її історії філософської думки; визначається поняття «оптимум» в когеренції зі спортивною діяльністю; розкривається сутність спорту як ігрової діяльності, направленої на розкриття можливостей людини в умовах змагальності, а також атрибути спортивної особистості в контексті аналізу оптимуму спортивного буття; розкривається сутність культурної антропології як різновиду філософської антропології, яка впливає на сутність спортивної діяльності.

Ключові слова: метафізика, антропологія, спортивне буття, спортивна діяльність, самореалізація, оптимум буття

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Сьогодні, у сучасному світі, в тому числі і в Україні, відбувається переоцінка багатьох соціальних цінностей, їх нове осмислення в контексті нового історичного досвіду початку ХХІ століття, глибинних суперечностей, що відбуваються в умовах глобалізації. Коли суспільна свідомість під впливом кардинальних перетворень об'єктивної реальності стає нездатною раціонально, на старій теоретичній основі пояснити все те, що відбувається, виникає потреба у розробці нової парадигми як інтелектуального прориву в усвідомленні взаємовідносин людини, суспільства і природи. Метафізика (від грец. metaphysic – те, що після фізики) – наука про зверхпочуттєві принципи і начала буття. В історії філософії термін «метафізика» часто живиться як синонім філософії. В історії філософії під метафізикою найчастіше всього розуміється дійсна філософія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Термін «метафізика» вперше був введений Андроніком Родоським (1 ст. до н.е.), систематизатором робіт Аристотеля, який під метафізикою розумів онтологію. Для Аристотеля метафізика – це онтологія, дослідження буття як такого, що намагається пояснити загальні властивості всього існуючого, тому метафізику він називає «першофілософією». Термін

«метафізика» самим Аристотелем не вживався, але його висловлювання «перша філософія» чи «теологія» - «наука про реальність», що являє собою реальність перших і вищих причин, пов'язана з субстанційною проблематикою чи з Богопізнанням. Аристотель побудував класифікацію наук, у якій перше за значенням і цінностями місце займають науки про буття як таке чи про перші начала і причинив сього суцього, що назване ним «першою філософією», чи «теологією» (вченням про бога). На відміну від «другої філософії», чи «фізики», «перша філософія», яку у подальшому він назвав метафізикою, розглядає буття незалежно від конкретного поєднання матерії і форми. Метафізика, згідно з Аристотелем, являється самою найціннішою з наук, існуючи не як засіб, а як мета людського життя і основа насолоди. Етимологічне значення метафізики в ході історії значно змінювалося. У контексті Аристотелівської філософії метафізика пов'язана з буттям Розуму (аристотелівський Нус); у відношенні до Платонівської філософії метафізика пов'язана зі світом ідей (Платонівськими ідеями). Метафізичним ядром нашої проблеми виступає питання про взаємовідносини і координацію людської сутності (есенції) і людського існування (екзистенції) укорінених в метафізичності буття [1, 286с.].

У контексті розвитку філософської думки під метафізикою А.Шопенгауер розумів уявне знання, яке виходить за межі можливого досвіду, тобто за межі природи чи даного явища предметів, виходить для того, щоб дати те чи інше пояснення відносно того, чим зумовлюється цей світ і яка природа цього світу; що ховається за природою і дає їй можливість існування. Будь-яка можливість створити інший світопрямок, порядок речей-в-собі, свідчить, що в ньому втрачають своє значення всі закони цього світу явищ. Чим більш успішніше розвивається фізика, тим більше виникає потреба в метафізиці, і тим адекватніше простежується сутність окремих речей, тому будь-яке дослідження потребує пояснення загального і одиничного. У цьому смислі Ф.Ніцше поклав початок хибному подвоєнню світу, його поділу на світ дійсний і фальсифікований, світ зверхчутливий і вразливий, так як саме метафізика пригнічує людську свободу, примушує людину підпорядковуватися прихованим ідолам, культивує зневіру у вічні цінності, але в той же час культивує похвалу людській красі [2, 216с.]. На основі кантівських ідей (зокрема, вчення про активність суб'єкта у пізнанні) Фіхте і Шеллінг намагалися побудувати позитивну модель метафізики, пов'язавши у своїх системах мислення і буття, метафізику і науку, розум і природу, вони витлумачили діалектику розуму як рушійну силу розвитку пізнання. Розглядаючи істину і буття як процес, Г.В.Ф.Гегель створив систему, у якій істина виступає як поступовий розвиток розуму, а суперечність є її необхідним моментом. Джерелом метафізичного методу він вбачав в обмеженості пізнавальної діяльності розуму, протиставивши діалектику і метафізику як два різних методи. З критикою метафізики і метафізичного методу виступили позитивізм і неокантіанство. Разом з тим спроби відродити метод старої метафізики як один з необхідних підходів до дійсності властиві ряду інших течій – феноменології, екзистенціалізму, Білогур В.Є., 2014

філософії науки у контексті побудови і тлумачення зв'язку всього суцього.

В контексті сучасного визначення метафізичних засад спорту як оптимуму буття промітне місце займають праці К.Стівенсона, Й.Хейзінги, Х.Ортеги-і-Гассета, П.Бурдьє, Г.Люшена, Н.Еліаса, Н.Пономарьова та В.Столярова.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Як засвідчує соціально-філософський аналіз, для спортивної діяльності як оптимуму буття важливими є: ігровий характер, змагальність, виховання, спрямованість, фізична активність, направлених на співставлення розвитку фізичних і духовних здібностей людини. Спорт – це ігрова діяльність, направлена на розкриття можливостей людини в умовах змагальності; це спеціалізоване фізичне виховання, направлене на оволодіння майстерністю в окремих видах рухомої діяльності. Комісія з термінології Міжнародного бюро документації та інформації приймає визначення, згідно з яким спорт як оптимум буття – це специфічна змагальна діяльність, в контексті якої інтенсивно використовуються форми занять фізичними вправами з метою забезпечення людини чи колективу удосконалення морфофункціональних і психічних можливостей, концентровано виражених у високих результатах, що базуються на оптимумі фізичних і духовних сил особистості [3, Р.91]. У відомому документі «Маніфесті про спорт», прийнятому Міжнародною радою спорту і фізичного виховання під спортивною діяльністю розуміється будь-яка фізична діяльність, що має характер гри і передбачає боротьбу людини з собою, з іншими людьми чи силами природи. Тому емпірична матриця спорту – це фізична, ігрова, виховна і змагальна діяльність. Проте в той же час спорт як соціальний феномен володіє тими системоутворюючими чинниками, що виступають як характеристика оптимуму буття зі сторони його об'єктивного змісту. Серед таких чинників слід виділити змагальність як головний атрибут спорту, який не можливий без цього внутрішнього стрижня, що виділяє спорт як особливу сферу, в основі якої спортивна змагальність. Змагальність як атрибут оптимуму спортивного буття є дійсно основоположною якістю спортивної діяльності, без якої не може існувати спорт як цілісне явище, формуючи нову концепцію «філософії спорту» [4, Р.205-212]. Якщо змагальний смисл відсутній, то відсутня і спортивна діяльність як така. Незважаючи на форму, у якій представлена спортивна діяльність (фізична активність, активність інтелектуальна, змішаний тип активності), слід виявити ті чи інші наміри, які привели людину у спорт, (добитися публічного визнання, вирішити матеріальні особисті проблеми, активізувати соціальний смисл, який спорт має в тій чи іншій історично конкретній ситуації (виховна діяльність, вид театрального видовища, засіб укріплення міжнародного престижу держави, вид комерційної діяльності). Людина, яка прийшла у спорт, повинна вступати в організовані за певними правилами змагальні відносини з іншими людьми, по можливості бути першим. В той час змагальний смисл спортивної діяльності повинен бути Метафізичні та антропологічні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості

поміщений у культурний простір (Шелер, Хейзінга, Ортега-і-Гассет), що здійснюється заради виробництва рефлексивного буття, заради підтримки здатності людини мати і зберігати ситуацію смислу. Тому судження «спорт-це гра» є рівнозначним «спорт – це культура як оптимум буття», що формується в філософії спорту [5, С.54].

Мета статті - сформуувати теоретичні підстави концепту спорту як оптимуму буття в контексті метафізичних та антропологічних засад.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- дати тлумачення метафізики у контексті її розвитку історії філософської думки;
- визначити поняття «оптимум» у його когеренції зі спортивною діяльністю;
- розкрити сутність спорту як ігрової діяльності, направленої на розкриття можливостей людини в умовах змагальності;
- з'ясувати атрибути спортивної особистості в контексті аналізу оптимуму спортивного буття;
- розглянути спорт як вид активності соціальних суб'єктів, в основі якої «фізична активність», що тлумачиться як соціопсихологічна модель;
- визначити спорт у метафізичному сенсі та його універсальні функції направлені на самореалізацію особистості;
- розкрити сутність культурної антропології як різновиду філософської антропології, яка впливає на сутність спортивної діяльності.

Обговорення проблеми

Тлумачення метафізики як перехідної концепції від старої «першої філософії» до концепції загальнофілософського методу дослідження природи, надав Ф.Бекон, згідно з яким, метафізика як і фізика, аналізує природні процеси., розкриває істотні закони природи, які називаються формами. Мета метафізики – у відкритті закономірностей, в осягненні незмінної основи діючих, але плінних причин, завдяки осягненню яких можна отримати поглиблене пізнання сутності природи, душі і тіла. Замість субстанції як абсолютизованої метафізичної характеристики форм буття суб'єкта, Б.Спіноза вводить поняття субстанції як всезагальної якості активності світу, субстанції як природи («бог» чи природа). Тим самим Б.Спіноза подолав дуалізм бога і природи, душі і тіла, створивши концепцію *causa sui*, як взаємодії всього суцього. Лейбніц визнає внутрішню активність субстанції, що джерелом активності може бути тільки дух, у той час як тіло (матерія) є пасивним началом. В результаті такого підходу кожна монада, будучи у якості активного духовного начала цілим світом, входить як складовий елемент у світ як ціле. Але постільки монада є духовний індивід, то природа її духовності зводиться до форм індивідуальної свідомості – перцепції (сприйняття), уявлення, мислення, згідно з якими світ в цілому може діяти як система, тільки якщо автономні активності всіх монад приводяться у гармонічне узгодження Богом. Але постільки монада є духовний принцип, то природа духовності зводиться до таких форм індивідуальної свідомості як перцепція(сприймання), уявлення, мислення, а

метафізика обертається раціональною психологією. Постільки монада як духовний індивід у собі є замкнутою, то й світ у цілому може діяти як система, і тільки тоді автономні активності всіх монад прийдуть у гармонійне узгодження Богом. Лише французький матеріалізм ХУІІІ ст. послідовно і до кінця висміяв метафізику, її псевдонауковість і зв'язок з теологією. Як тільки наука перейшла від вивчення окремих речей до вивчення їх руху, процесів їх виникнення і розвитку, так метафізика як метод пізнання була примушена відійти на задній план і вступити місце діалектиці. Зруйнована французьким Просвітництвом і матеріалізмом ХУІІІ ст., метафізика пережила свою змістовну реставрацію в німецькій філософії і в філософії І.Канта і виступає як система чистого розуму у своєму систематизованому зв'язку, як необхідне завершення всієї культури людського розуму [6].

М.Гайдеггер, називаючи свою філософію «фундаментальною онтологією», вбачає її основну задачу у тому, щоб знайти конкретне вирішення питання про смисл буття, істину самого буття, який в епоху панування метафізики не був поставлений. Метафізика у тлумаченні М.Гайдеггера представляє собою не тільки філософську концепцію, але й історично певний спосіб відношення людей до природи, один до одного, при якому дійсність виступає як дещо предметне, в контексті якої людина як творець предметного світу і першочергова єдність суб'єкта і об'єкта розколюється. М.Гайдеггер у праці «Що таке метафізика?» вважає, що до неї слід відноситися обережно, так як все дерево філософії виростає з метафізики. Саме у метафізичній формі відбувається першочергово звернення до буття, до сущого. Саме у нашому уявленні – це буття спорту як найвищої цінності буття [7, С.74]. *На нашу думку, оптимум - це сукупність найбільш благоприємних умов для вирішення задач спортивних, шлях досягнення цілей при певних умовах, при яких досягається максимальний спортивний ефект як можливий мінімум. Вищі фізичні і духовні цінності як оптимум буття людини – це завжди першооснова спортивного життя; це гармонія душі зі світом; потреба кожного в реалізації спортивних цінностей. Тому без впровадження ідеалів – фізичного загартування людини - не відбудеться ні реформування людини, ні реформування суспільства.*

Атрибутами спортивної особистості в контексті аналізу оптимуму буття мають стати: 1) виявлення своєї самості; 2) самопізнання самого себе; 3) розвиток своєї самосвідомості; 4) самовизначення в умовах кризового соціуму; 5) самоволодіння собою в умовах стресів, "шокового стилю життя"; 6) самоконтроль в опрідмеченому світі; 7) самостереження у виборі автентичних зразків; 8) самооцінка самого себе; 9) саморегуляція поведінки; 10) рефлексія як теоретична, так і індивідуальна. Метафізичні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості відповідають змісту спортивного інтересу, який ми проявляємо до спорту [8, 288с.]. В процесі даного аналізу ми розділяємо: 1) спортивну діяльність як діяльність, що будується офіційним чином організованих змагальних взаємодій індивідів; 2) фізкультурна діяльність, в Метафізичні та антропологічні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості

основі якої використання людиною фізичних вправ (ширше – фізичної активності) для досягнення тих чи інших ідей (укріплення здоров'я, рекреація, реабілітація). Щоб відповісти на питання, що таке спорт як оптимум буття, слід дати відповідь на питання проникнення у внутрішній світ спортсмена як особистості духовних цінностей спорту, які втягнуті у сферу даної діяльності. У випадку вивчення спортивної діяльності як оптимуму буття для самої особистості, слід проникнути у світ взаємодії спортсмена зі світом спорту, взаємодії людини з людиною, світом соціуму, у який потрапляє спортивна людина, світом традицій та змагальних відносин, що розвиваються у світі спорту. Оптимум буття, на нашу думку, направлений на пізнання внутрішнього світу особистості, що потребує пізнання спорту як складного соціального феномена не тільки з об'єктивної точки зору, але й з суб'єктивної сторони даної діяльності.

В умовах глобального розвитку суспільства необхідний поворот до метафізичних вимірів спортивного буття, тобто тієї онтології, в центрі якої людина. Саме тому людина повинна пізнати саму себе, зробити себе мірилом всіх спортивних цінностей, дати їм оцінку відповідно до своєї сутності, влаштувати світ дійсно по-людськи, згідно із своєю природою. Метафізика людини як онтологія спортивного буття є вектором вирішення всіх проблем - онтологічних, аксіологічних, праксеологічних тощо, тобто такого існування, яке забуте, покинуте, порушене, не-автентичне, не-самодіяльне. Людина - це цілісність, "світ усередені нас" і "людина всередині світу"; людина - це світ, а світ - це людина; це оволодіння мистецтвом спортивного життя. Система спортивних смислів зумовлюється ціннісними орієнтаціями, які складають смисл спортивного життя. Бути спортивною особистістю - бути стурбованою проблемами спорту. Саме відповідь на ці питання можна знайти в метафізиці спорту, яка майже не розроблялася у вітчизняній соціально-філософській літературі [9,311с.]. Метафізика спорту початку ХХІ століття характеризується принципами: 1. Меліоризм як тенденція до покращення і перетворення спортивного світу, в якому О. Введенський вбачав особливе розуміння смислу життя. 2. Антропологізм, або тенденція до виправлення і вдосконалення людської природи, пізнання таємниці спортивної людини.. Меліоризм та антропологізм - це граничні спортивні універсалиї, які сприяють розумінню і осягненню спортивного буття, усвідомлення автентичних спортивних національних ідеалів. Одухотворена сутність спорту, мабуть, у тому, щоб гармонія стала головною ланкою в спортивному житті у взаєминах людини з собою, людини з суспільством; людини з природою та іншими людьми. За образним висловом К. Ясперса, сучасну епоху правомірно визначити терміном: "осьовий час", бо саме на рубежі тисячоліть закладається матриця розвитку суспільства на прийдешнє тисячоліття. Творцем і носієм майбутнього цивілізованого суспільства повинна стати особистість, здатна подолати фізичну недосконалість, а, отже, здатна жити у ритмі тисячоліть. (Г. Башляр). Таким чином, метафізичні виміри людського буття направлені на те, щоб осягнути кризове існування людини, проблеми зруйнованості

Білогур В.Є., 2014

особистості і свідомості, необхідності перебудови своєї сутності згідно з ідеалами істини, добра, краси. Самопізнання шляхів вибору індивідом себе як суб'єкта спортивної дії, націленості на вищі "метабуттєві" цінності життя становить процес самореалізації, самоудосконалення, самотворчості, який робить місточок від процесів фізичного самоствердження у бутті кризового соціуму до духовних вищих екзистенційних станів. Останні роблять людину людиною і сприяють позитивному самовизначенню, автентичному самоздійсненню і самостворенню, процесу, від якого залежить як доля "розгубленого суспільства", так і доля "розгубленої людини"; яка повинна повернути свою втрачену сутність, щоб стати собою - найвищою цінністю, активізуючи всі механізми цілісного осмислення себе і світу у всій їх тотальності. «Антропологічна катастрофа» є тотальною, оскільки вона охоплює всі аспекти людської життєдіяльності - економіку, політику, духовну сферу, соціальну політику, культуру, екологію, міжнародні стосунки, сім'ю. Тому в умовах кризи починають давати тріщини і розвалюватися нежиттєздатні структури, протиприродні утворення, соціальні химери, утопічні проекти, імперії, поліетнічні утворення. Всезагальна дезінтеграція - це об'єктивний цивілізаційний процес, якому неможливо серйозно протидіяти, якщо не виробити реалістичної стратегії національного спортивного розвитку, в основі якої укріплення метафізичних вимірів людського буття. Техногенна доба позначена загрозливим світоглядно-антропологічним парадоксом. З одного боку, людина ще ніколи не була такою могутньою як у реалізації своїх індивідуальних можливостей, так і в колективному «завоюванні» природи. З іншої сторони, індивід дедалі частіше відчувається безпорадним і сповнюється сумнівами щодо своїх рішень [10, 186с.].

В основі метафізичних вимірів спортивного буття лежить спорт як багатовимірне соціальне явище, що може бути представлене як сфера суспільного життя, як вид активності соціальних суб'єктів, як тип соціальних відносин між індивідами, малими і великими групами; система взаємодій та комунікацій на глобальному, національному, регіональному і локальному рівнях; як соціальний рух. Спорт як сфера суспільного життя розглядається як структурна складова суспільства. За соціокультурного підходу спорт розглядають як частину культури. Залежно від конкретної ситуації, історичних умов, впливу різних факторів змінюється зміст, характер, спрямованість, значущість спорту, домінують його культурні, гуманістичні, духовні цінності або антигуманні явища. *Нами розглядається спорт як вид активності соціальних суб'єктів, в основі якої «фізична активність», що часто тлумачиться як соціопсихологічна модель.* При поясненні спорту як типу соціальних відносин його включають до складної мережі соціальних відносин і зв'язків (в інших термінах – взаємодій і комунікацій). У цьому контексті спорт досліджується з позиції феноменології, символічного інтеракціонізму, конфліктної парадигми. Аналізуючи спорт як соціальний рух, розглядають колективні дії щодо популяризації спорту, здорового способу життя, гуманістичних

Метафізичні та антропологічні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості

загальнолюдських ідеалів і цінностей. Усі зазначені аспекти вивчення спорту взаємозалежні. У метафізичному сенсі спорт також визначають як соціальний інститут, зокрема, вивчають універсальні функції спорту (створення можливостей членами суспільства задовольняти свої потреби та інтереси; регулювання дій членів суспільства у межах соціальних відносин; забезпечення соціальної інтеграції, стабільності суспільного життя) і специфічні (культуртно-світоглядну, рекреаційну, рекламну, комунікативну, політичну, реабілітаційну, оздоровчу, виховну і функцію соціалізації особистості). У результаті взаємодії суспільства і соціального інституту спорту узаконюються моральні і правові основи його діяльності, що формуються в легімізовану і санкціоновану систему [11, 328с.].

Метафізичні виміри спорту як оптимуму буття сходяться на тому, що з усього різноманіття визначень, підходів і трактувань спорту єдиним загальноприйнятим є визначення спорту як специфічного способу буття людини у спортивному світі. Людина – основа соціокультурної проблематики, що виражає родову специфіку всієї життєдіяльності як способу буття взагалі. Кожна наука, об'єктом дослідження якої є людина, так чи інакше змушена торкатися проблем здоров'я, фізичного загартування людини, здорового способу життя людини і використовувати її відповідно до власних методів дослідження і термінологічної бази. Залежно від застосування у різних галузях науки зміст спорту як оптимуму буття може набувати умовно-термінологічного забарвлення: культура спортивної діяльності, антрополого-валеологічна проблематика, загальнотеоретична, прикладана, суспільно-правова проблематика. Все це дає змогу трактувати спорт і спортивну діяльність як «другу природу», що культивує самоздійснення і самореалізацію людини; означає систему адаптації людини, детермінованої спортивною діяльністю; особлива сфера спортивного життя і сукупність специфічних спортивних видів як переважно «високий вид спорту», а також відповідні інституціоналізовані форми її організації та розповсюдження результатів спортивної діяльності; найважливіший вияв розвитку спортивної діяльності; спортивна діяльність з певною спрямованістю і прогресивним смислом; аксіологічний і гуманістичний підхід до спорту; сукупність норм, цінностей, ідеалів, що існують за межами не тільки першого (природного), а й другого (спортивного) світу; рівень розвитку самої людини, її знань, умінь, здібностей [12, 192с].

Отже, спорт є «способом буття» людини у світі, не «надбудовою» буття, а самим буттям. Світ спортивного буття як його оптимум – це не мертва матерія, не природа як така, а «олюднена природа», «світ культури». Світ спортивної людини – це предмет і продукт її виробничої та соціокультурноспортивної діяльності, спрямованої на забезпечення фізичного і духовного загартування людини. Ця діяльність внутрішньо є суперечливою, так як вона є «освоєнням» (перетворенням її на предметний світ реалізації спортивних потреб, цілей та інтересів), а також її «відчуженням» (викликанням чи посиленням дії руйнівних щодо умов

спортивного буття природних сил освоєного світу). Суперечність між освоєнням і відчуженням природи спортивної діяльності є похідною від взаємодії людини і суспільства. Духовне-практичне освоєння природи людини означає оволодіння її силами (як корисними, так і руйнівними для буття людини), що забезпечує мобілізацію духовного і фізичного потенціалу людини як протистояння ворожим їй могутнім силам природи чи психологічну «адаптацію» до них завдяки піднесенню спортивних цінностей до найвищих цінностей буття. Спортивне виробництво – це матеріально-практичне освоєння своєї дійсної природи людиною, яка прагне досягти найвищих результатів завдяки освоєнню природи. Таке освоєння забезпечує мобілізацію фізичної сили і духовного потенціалу, що направлене на досягнення гармонії між людиною і природою, що зумовлене метафізичними вимірами [13, 408с.].

Метафізичні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості створюють об'єктивне смислове поле людського буття, у якому виявляється можливість (чи то в потенційній, чи то в актуальній формі) архетипів спортивної діяльності, яка може співвідноситися не лише з психологічними чи психічними станами, а й з усім розмаїттям людської діяльності, в основі якої самореалізація особистості. *Тому для нашого аналізу важливою є культурна антропологія – різновид філософської антропології як явища про природу (сутність) людини у широкому розумінні слова. У вузькому смислі слова культурна антропологія як теорія (Е.Рот, М.Ландман) орієнтується на вчення про людину як творця і носія культури, виходить із взаємозалежності людини й культури, із врахуванням мінливості людської сутності під впливом конкретно-історичної багатоманітності спортивних культур.* Тому для нас людина – це істота, яка стоїть на найвищому щаблі духовного і фізичного розвитку. Духовні й культурні цінності є основним джерелом духовності, оскільки духовність не є запереченням чи протиставленням матеріальному. Духовні засади (позитивні, прогресивні) - це є об'єктивна основа формування духовного здоров'я людини. Останнє, у свою чергу, чинить зворотний вплив на забезпечення і розвиток суспільного здоров'я, яке не є запереченням чи протиставленням матеріальному. Духовне і фізичне здоров'я як умова самореалізації особистості стає вагомим чинником становлення і вільного розвитку спорту, розкріпачення умов, примноження інтелектуального потенціалу суспільства. Духовне здоров'я людини сприяє формуванню раціональних, здорових культурних потреб та інтересів, створенню умов для розвитку і функціонування її цінностей, як чинника самоутвердження, самореалізації особистості. На жаль, сучасне суспільство не може похвалитися тим, що в ньому забезпечуються умови для гармонійного розвитку людини, всебічного розвитку духовності. Цим навіть не можуть похвалитись високорозвинені цивілізовані країни. Тим більше, що самопочуття людини визначається загальним фізичним і моральним станом, який залежить від її здоров'я (фізичне, фізіологічне, духовне) [14, С.113-120].

Метафізичні та антропологічні виміри спортивного буття як основи самореалізації особистості

Самоздійснення людини у світі спорту - це почуття, стан і здатність людини до реалізації своїх намірів, прагнень себе самовдосконалювати (фізично, морально, духовно), удосконалювати свою фахову спортивну майстерність. Самоздійснення людини у світі спорту – це безперервний, постійний відтворювальний, спіралеподібний процес розкриття, реалізації на індивідуальному і загальнолюдському рівнях усіх потенцій суспільного життя, його характерних рис, особливостей, властивих конкретному історичному етапу суспільного розвитку.

Висновки

Людське самоздійснення у світі спорту – це розкриття сутності спортивної особистості, вияв її специфічних особливостей, характерних рис спортивної життєдіяльності. Людина самоздійснює себе у світі спорту в залежності від зовнішніх і внутрішніх впливів. Її інтенсивність зумовлюється сприйняттям кожним індивідом власних потреб та інтересів як складових життєдіяльності. Індивідуальне «Я» – це джерело сили і натхнення, рушійна сила спортивної особистості та виходу на вищі щабелі суспільного та індивідуального розвитку. Самоздійснення людини у світі спорту - це почуття, стан і здатність людини до реалізації своїх намірів, прагнень себе самовдосконалювати (фізично, морально, духовно), удосконалювати свою фахову спортивну майстерність. Самоздійснення людини у світі спорту – це безперервний, постійний відтворювальний, спіралеподібний процес розкриття, реалізації на індивідуальному і загальнолюдському рівнях усіх потенцій суспільного життя, його характерних рис, особливостей, властивих конкретному історичному етапу суспільного розвитку.

Перспективи подальших досліджень - формування концепції спортивного менеджменту, необхідної для України.

Список використаної літератури:

1. Воронкова В.Г. Філософія розвитку сучасного українського суспільства: теоретико-методологічний контекст. - Запоріжжя, ЗДІА, - 2012. - 286 с.
2. Ганс Ульрих Гумбрехт. Похвала спортивній красі. Пер з англ./ Г.У.Гумбрехт //.- Київ: дух і літера, 2012. - 216 с.
3. R. Scott Kretchmar. Practical philosophy of sport and physical activity. Champaign, IL : Human Kinetics, 2005. - P. 91.
4. William J. Morgan. The Philosophy of Sport: A Historical and Conceptual Overview and a Conjecture Regarding Its Future // Jay Coakley and Eric Dunning (eds.) Handbook of Sports Studies. London: Sage, 2003. P. 205-212.
5. Ібрагімов М.. «Філософія спорту»: чи буде плідною філософія на ниві спорту? / М.Ібрагімов // Молода спортивна наука України. - 2011. Т.4. С. 54.
6. Абдулкаримов С. А. Спорт и культурная идентичность в обществе: история и современность // Этническое обозрение. – 1994. – № 5.
7. Edensor, T. National Identity. Popular Culture and Everyday Life. Oxford –New–York, 2002. – С. 74.
8. Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну: трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації. – К.: НІСД, 2008. – 288 с.
9. Білогур В.Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у

трансформаційному суспільстві: [Монографія] / В.Є.Білогур.- Дніпропетровськ: Пороги, 2011.- 311с.

10. Бех В.П. Социальный организм: философско-методологический анализ: [Монография] / В.П.Бех. – Запорожье.: «Тандем-У», 1998. – 186 с.

11. Образ человека будущего: Кого и как воспитывать в подрастающих поколениях: коллективная монография / Под ред. О.А.Базалука.- К.: Кондор, 2011.- Т.1.- 328с.

12. Гусев С.С. Смысл возможного. Коннотационная семантика / С.С.Гусев.- СПб:Алетейя, 2002.- 192с.- (Тела мысли)

13. Образ человека будущего: Кого и как воспитывать в подрастающих поколениях: [Монография] / Под ред. О.А.Базалука.- К.: Издательский дом «Скиф».- 2012.- Т.2.- 408с.

14. Білогур В.Є. Аналіз рівня розвиненості ціннісних орієнтацій студентів-економістів у трансформаційному суспільстві / В.Є. Білогур // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА,- 2013.- Вип 53. – С. 113-120.

REFERENCES

1. Voronkova V.G .Filosofiya of modern Ukrainian society : theoretical and methodological context. - Zaporozhye, DIG - 2012. - 286 p.

2. Hans Ulrich Humbreht . Praise sporting glory. Peer of Eng. / H.U.Humbreht / / . - Kyiv : spirit an and letter, 2012. – 216p.

3. R. Scott Kretchmar.Practical philosophy of sport and physical activity. Champaign, IL: Human Kinetics, 2005 . - P. 91.

4. William J. Morgan. The Philosophy of Sport: A Historical and Conceptual Overview and a Conjecture Regarding Its Future // Jay Coakley and Eric Dunning (eds.) Handbook of Sports Studies. London: Sage, 2003. P. 205-212.dletter, 2012. – 216 p .

5. M. Ibragimov . " Youth Sports " whether philosophy will be fruitful in the field of sports? / M.Ibrahimov // Young sports science Ukraine . - 2011. V.4 . P. 54. 6

. Abdulkarimov S.A .Sport and cultural identity in society: Past and Present // Ethnic review. - 1994. - № 5.

7. Edensor, T. National Identity. Popular Culture and Everyday Life. Oxford –New–York, 2002. – P. 74.

8. Pelahesha N. Ukraine in semantic postmodern wars : the transformation of Ukrainian national identity in the context of globalization. - К.: NISS , 2008. - 288p.

9. Bilohur V.Y. Ideological orientation of students: trends in social transformation: [The book] / V.Y.Bilohur . - Dnepropetrovsk : Thresholds , 2011. – 311p .

10 .Beh V.P. Social organism : the philosophical and methodological analysis [monograph] / V.P.Beh . - Zaporozhye. " In Tandem " , 1998 . - 186 p.

11. Image of the man of the future: Who and how to educate the younger generation : a collective monograph / Ed. O.A.Bazaluk . - К.: Condor 2011. - Vol.1 . – 328p.

12. Gusev S.S. Sense of the possible. Connotationally semantics / S.S.Gusev . - St. Petersburg: Aletheia, 2002 . – 192p. - (Body thoughts)

13. Image of the man of the future: Who and how to educate the younger generation [monograph] / Ed. O.A.Bazaluka . - К.: Publishing House " Scythial." - 2012 . - V.2 . – 408p .

14. Bilohur V.E. Analysis of the level of development value orientations of students in economics in transition society / V. Bilohur // Humanitarian Bulletin of Zaporozhye State Engineering Academy [Coll. sciences. etc.]. - Zaporozhye : Type of DIG - 2013. - Issue 53. - P. 113-120

В.Е.БИЛОГУР (доктор философских наук, доцент, профессор кафедры теории и методики физического воспитания и спортивных дисциплин)

Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, Мелитополь (Украина)

МЕТАФИЗИЧЕСКИЕ И АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕРЕНИЯ СПОРТИВНОГО БЫТИЯ КАК ОСНОВЫ САМОРЕАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТИ

В статье раскрываются теоретические основания концепта спорта как оптимума бытия в контексте метафизических и антропологических оснований. Раскрывается термин «метафизика» и метафизические основания спортивного бытия как оптимума самовыражения личности, для которых характерным является игровой характер, соревновательность, воспитание, целенаправленность, физическая активность, направленных на сопоставление развития физических и духовных способностей человека. Дается обоснование метафизики в контексте истории философской мысли, определяется понятие «оптимум» в когеренции со спортивной деятельностью; раскрывается сущность спорта как игровой деятельности, направленной на раскрытие возможностей человека в условиях соревновательности, а также атрибуты спортивной деятельности в контексте анализа оптимума спортивного бытия, раскрывается сущность культурной антропологии как разновидности философской антропологии, которая влияет на сущность спортивной деятельности.

Ключевые слова: метафизика, антропология, спортивное бытие, спортивная деятельность, самореализация, оптимум бытия

V.BILOGUR (Ph.D., Associate Professor, Department of Theory and methods of physical education and sports disciplines)

Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky, Melitopol, Ukraine

METAPHYSICAL AND ANTHROPOLOGICAL MEASUREMENTS SPORTING LIFE AS THE BASIS OF SELF-IDENTITY

The article describes the theoretical concept of sport as a measure of the optimum being in the context of metaphysical and anthropological bases. Revealed the term "metaphysics" and the metaphysical foundations of sport as being the optimum expression of personality, for which there is a characteristic game character, competitiveness, education, orientation, physical activity, aimed at mapping the physical and spiritual spobnostey person. The substantiation of metaphysics in the context of the history of philosophical thought, defines the notion of "optimum" in coherence with sports activities, the essence of sport as gaming activities aimed at development of the potentialities of human beings in competitiveness, as well as the attributes of a sports personality in the context of the analysis of the optimum sports being; the essence cultural anthropology as a kind of philosophical anthropology, which affects the nature of sports ACTIVITY. All this gives grounds to determine the sports and sports activities as "second nature", which fosters self-realization and fulfillment of man, is the system of human adaptation, deterministic sports activities, especially sports sphere of life and a set of specific types of sports, mainly the cultivation of naprvalennyh "high sports" as well as relevant institutionalized forms of organization and dissemination of sports activities; most important manifestation of the development of sports activities with humanistic orientation and progressive smislom; axiological and humanistic campaign for the sport, a set of rules, values and ideals that exist outside not only the first (natural), but the second (sports) world, the level of development of the person, his knowledge, skills and abilities. It is noted that our analysis is an important cultural anthropology as a kind of philosophical anthropology, which is based on the phenomenon of nature (essence) rights in the broadest sense of the word. In a narrow sense,

cultural anthropology focuses on the doctrine of man as the creator and media culture, is coming out with the interdependence of man and culture, taking into account the variability of human nature under the influence of the concrete historical diversity of sporting cultures. Self-realization of human rights in the world of sports - the feeling, the state and the person's ability to implement sporting intentions, aspirations for self-improvement (physically, mentally, spiritually), Uovershenstvoannye his professional sports culture. Platoon is that self-realization of human rights in the world of sports - is a continuous, constant, samovosproizvodstvenny, spiral-opening process, the implementation of the individual and the level of all potencies obschelorvecheskom public life, his traits, characteristics peculiar to the particular stage of development obschestvennogo. The strengthening of the metaphysical and anthropological measurements sports being aimed at self-realization and cultivation of high sports.

Key words: metaphysics, anthropology, being athletic, sporting activities, self-realization, the optimum being

Стаття надійшла до редколегії 15.03.14

Прийнята до друку 20. 03.14